

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№9

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 1271 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-sentyabrda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhmatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoirazimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Postdan xaridgacha: influenser va ilg'or veb-ilova (PWA – progressive web app)ning chakana sotuvga real ta'siri	14
Abdulaziz Madjidov	
Ta'lim xizmatlari bozori samaradorligini oshirishda ta'lim klasterlarining roli	22
Imamova Nilufar Asamutdinovna	
Korxona raqobatbardoshligini oshirishda marketingning tovar strategiyasidan foydalanish holati.....	29
Xidirov Sherzod Olimovich	
O'zbekistonda moliyaviy savodxonlikni institutsionallashtirish: NFIS, Finlit.uz va ta'lim islohotlari	34
Irgashev Anvar Farxodovich	
Moslashuvchan menejment tizimlarini yashil iqtisodiyotga integratsiyalash tasnifi	39
Umarov Bexzod Batirovich	
Qishloq xo'jaligida innovatsion marketing strategiyasini ishlab chiqish.....	43
Sheraliyev Axror Sodiqovich	
O'zbekiston Respublikasida moliyaviy bank xizmatlarini rivojlantirishning tendensiyalari, undan samarali foydalanish imkoniyatlari va konseptual jihatlarini	48
Roziqov Behzod Bahrom o'g'li	
Metallurgiya korxonalarida raqamli texnologiyalarni joriy etish chet el tajribasi	54
Abdullayeva Matluba Nematovna	
Исследование связи между восприятием изменения климата и внедрением устойчивых методов ведения сельского хозяйства в Узбекистане	59
Светлана Ражабова, Бахром Миркасимов	
Surxondaryo viloyati qishloq xo'jalik tarmog'ini barqaror rivojlantirishni iqtisodiy-ekologik modellari	68
Abdug'aniyev Otabek Allajonovich, Xo'jamqulov Bekzod Turdaliyevich	
Milliy iqtisodiyotda real sektor salmog'i va uning o'zgarish tendensiyalari	75
Mambetjanov Qahramon Qurbandurdiyevich, Isroilova Muhabbat Rustamjon qizi	
Qo'shilgan qiymatni soliqqa tortish uslubiyoti: xususiyatlari, vazifalari va muammolari	89
Xaitov Shuxrat Sharipboyevich	
Kognitiv yondashuv asosida tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalari grammatik va diskursiv kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy modeli va pedagogik texnologiyasi.....	94
Dadadjanova Feruza Muhammadyusupovna	
Transport tizimining rivojlanishi milliy iqtisodiy o'sishining asosi sifatida	98
Narziyev Umidjon Baxrillayevich	
Loyiha risklarini aniqlashda zamonaviy usullar va ularning samaradorligi.....	105
Marufhanov Davron Xasanovich	
Современные методы управления на железнодорожном транспорте в процессе трансформации системы.....	109
Кушакова Мамура Наримановна	
Финансовые механизмы и модели менеджмента в развитии устойчивой экономики транспортных компаний	115
Шарапова Гулчехра Рустамовна	
Kasbiy ta'limda o'quvchilarning raqamli kompetensiyasini shakllantirish va baholashning innovatsion yondashuvlari	120
Maxkamova Zuhra Tursunpulotovna	
Audit ishi sifati darajasini oshirish yo'nalishlari.....	124
Qushmatov Otaxon Qurbonaliyevich	

Erkin iqtisodiy zonalarda investitsiya loyihalarini moliyalashtirishning nazariy va amaliy asoslari.....	131
Yuldashev Baxtiyor Gayradjonovich	
Ko'chmas mulk qiymatini baholash va uning ekonometrik tahlili	135
Jaloliddinova Mohira Alisher qizi	
Современные тенденции и вызовы бюджетно-макроэкономической политики в Узбекистане	142
Хазраткулова Лола Нармуминовна	
Intellectual mulkda iqtisodiy mohiyat, mazmun hamda huquqiy jihat uyg'unligi	148
N.D.Maxmudova	
Axborot texnologiyalari asosida ta'limda loyiha boshqaruvida sun'iy intellekt va mashinali o'qitish imkoniyatlari	152
Xodjiyeva Durdona Abdurasolovna	
Концепция "Зеленого учета" и его значение для экономического развития.....	157
Умарова Зулайхо Турсуновна	
Iqtisodiyotning asosiy tarmoq va sohalariga kiritilgan investitsiyalarning joriy holati tahlili	166
Ismailova Kutlibeka Ulug'bek qizi	
O'zbekistonda yoshlar tashkiloti faoliyatini tashkil etishning o'ziga xos jihatlari va rivojlanish bosqichlari	172
Usmonov Adxamjon A'zamjonovich	
O'zbekiston Respublikasi maxsus iqtisodiy zonalarini investitsion holatini hududlar kesimida tahlili.....	178
Anvarxonov Abdulatifxon Jamshidxon o'g'li	
Kichik biznes va o'rta biznesni rivojlantirish orqali aholi farovonligini ta'minlash.....	184
Ahmedov Oybek Turgunpulatovich, Nurqulov Nurbek Sirojiddin o'g'li	
Fiskal siyosat instrumentlari orqali yashirin iqtisodiyotni qisqartirish va legallashtirish metodologiyasi.....	189
Ergasheva Malikaxon Avazxon qizi	
Fond bozorida savdo strategiyasi va uni amalga oshirishga yo'nalishlari.....	192
Soliev Istam Ixtiyorovich	
Sanoat korxonalarini innovatsion rivojlantirishning asosiy tamoyillari	197
Yuldasheva Kamola Miraliyevna	
Iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda davlat boshqaruvi tizimining isloh qilinishi: Tajriba va istiqbollar.....	202
Mashrabaliyev Ibroximbek Mashrabaliyevich	
Iqtisodiyotning real sektorida investitsion loyihalarni moliyalashtirish amaliyoti.....	209
Qosimova Lola Sultanovna	
Sanoat mahsulotlari eksportida logistika zanjirining uzluksizligini ta'minlash: nazariy asoslar va amaliy yondashuvlar.....	217
Kurbonova Ma'mura Abdukarim qizi	
Soliq ma'murchiligiga zamonaviy texnologiyalarini joriy etish orqali qo'shilgan qiymat soliq ma'murchiligi bazasini kengaytirish yo'llari	222
Raxmonqulov Umidjon Rustam o'g'li	
Инновационные подходы к созданию проблемно-ориентированной системы прогнозирования, оптимизации и управления отраслями региональной экономики (жилищное строительство)	231
Далиев Ахтам Шарафутдинович	
Tovar-moddiy resurslar harakati samaradorligini oshirishda UZEX faoliyatining joriy holatini baholash.....	238
Sherzod Xolmurodovich Pardayev, Mamatkulov Farrux Gulomjon o'gli	
Sog'liqni saqlash tizimida tadbirkorlik faoliyatining turlari	244
Solikhova Dildora Alisher qizi	

“O‘ztemiryo‘lyo‘lovchi” ajning asisii faoliyatini samaradorligini oshirishda autsorsing xizmatini joriy etish strategik asoslari	250
Kaxarova Nilufar Yerkinjonovna	
Mintaqani kompleks rivojlantirishning metodologik asoslari va ustuvor yo‘nalishlari.....	256
Jumayeva Zulfiya Qayumovna	
Sog‘liqni saqlash tashkilotarida xarajatlar samaradorligini ta‘minlash masalalari	260
Raximova Maftuna Axmadjon qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlarida sof foydani taqsimlash bilan bog‘liq bo‘lgan soliq solish masalalari	264
Suyunov Otabek Shuxrat o‘g‘li	
O‘zbekiston qonunchiligida raqamli transformatsiya jarayonida elektron to‘lov kartalarini soxtalashtirishni jinoyatlashtirish	276
Maxsadaliyeva Maftuna Toxir qizi	
Mamlakatimizda intellektual xizmatlar bozorini rivojlantirish masalalari.....	281
Miyassarov Davron Abdurashid o‘g‘li	
Validation of the dutch eating behaviour questionnaire (DEBQ) in a sample of uzbek women.....	285
Khursana Usmanova, Dr Muhammad Bilal, Dilafuz Qo‘chqorova	
Iqtisodiy xavfsizlik tizimlarini o‘ziga xos jihatlari	295
Nabiyev Bexzod Shavkatovich, Bayboboeva Firuza Nabijonovna	
Davlat qarz siyosatini optimallashtirishda islomiy moliya instrumentlarining qo‘llanish imkoniyatlarini kengaytirish yo‘nalishlari	299
Tilabov Nasrulla Tashmurotovich	
Роль институциональных структур фондового рынка в обеспечении финансовой стабильности.....	305
Камилова Севара Анваровна	
The Impact of Digitalization on the Management System in the Entrepreneurial Environment of Uzbekistan.....	309
Ibragimova Saida Ilkhomovna	
China’s Investment Strategy in Uzbekistan: Sectoral Trends and Strategic Implications (2013–2024).....	313
Maftuna Nuriddinova	
Qo‘shilgan qiymat solig‘i tushunchasi va uning iqtisodiy mohiyati	319
Eshkarayev Bobir Chariyevich	
Raqamli boshqaruvning afzalliklari va uni rivojlantirish istiqbollari	324
Xolbayeva Marg‘uba Qazoqboyevna	
Korporativ boshqaruvning nazariy asoslari: O‘zbekistonda qo‘llanish imkoniyatlari.....	328
Jumayeva Guzal Sherxon qizi	
Audit organizations in Uzbekistan	332
Razzaqov Jasur Xamraboevich, Yaqubov Matrasul Mavlonberdiyevich, Sabirova Nodira Komil qizi	
Xorijiy investitsiyalarning turlari va xususiyatlari	337
Gofurov Doston Boxromovich	
Mahalliy budjet mablag‘larining samaradorligini oshirishda auditning o‘rni.....	341
Primova Shaxnoza Komiljonovna	
Модели управления государственными финансами в зарубежных странах.....	345
Наимов Шохрух Шарофиддинович	
O‘zbekistonning sirkulyar iqtisodiyotga o‘tishi: yashil o‘sish indikatorlari tahlili	352
Hakimov Anvarjon Abdulloyevich	
Innovation management in the education system: practical challenges, international experience, and effective strategies based on the example of Uzbekistan.....	356
Imomov Inomiddin Abdulxamidovich, Egamberdiyev Farxod Botirovich	
Трансформация энергетического комплекса Узбекистана: текущее состояние и перспективы развития	363
Хмель Е.В., Мирджалилова Д.Ш., Дерюгина Е.А., Лозовская Н.А.	

Improving the efficiency of personnel management and optimizing labor costs in Sam Glass LLC.....	368
Musayeva Shoira Azimovna, Agzamov Avazkhon Talgatovich	
Interactive design and museum management: enhancing guided tours through IOT and virtual solutions.....	374
Ibrokhimova Aziza Abbasovna	
Hududlar investitsion jozibadorligini oshirish yo'llari.....	379
Imomova Kamola Novfal qizi	
"Innovatsion usulda baliq yetishtirishning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari (Sirdaryo tumani misolida)"	385
Bo'ltakov Sardor Oqbo'ta o'g'li	
Bank filial tarmoqlari samaradorligini baholashning xorijiy tajribasi va undan O'zbekiston banklari amaliyotida foydalanish imkoniyatlari	392
Xoshimov Og'abek Nizomjon o'g'li	
Zamonaviy iqtisodiyotda davlat xaridlarinin elektron savdolarining o'rni	398
Burxanov G'ofur Baxodirovich	
Реализация концепции развития рынка зеленой экономики в сфере экономической безопасности Республики Узбекистан.....	401
Юнусова Римма Рахманбердиевна	
Tijorat banklaridan "foyda" solig'ini undirishning bugungi holati.....	408
Ergasheva Lobar Raxmatulla qizi	
O'zbekiston oziq-ovqat sanoatini iqtisodiy rivojlantirish yo'nalishlari	415
Abasova Gulirano Rahmatullo qizi	
Xorijiy tajribalar asosida ekologik tadbirkorlikning innovatsion va investitsion yo'nalishlarini tashkil etish	419
Turg'unova Tursunoy Maratovna	
Sanoat korxonalari jozibadorligini oshirishda marketing strategiyasini amalga oshirish xususiyatlari	424
Raxmonova Feruza Musakulovna	
Turizm sohasida investitsion faoliyat: nazariy asoslar va amaliy yo'nalishlar.....	428
Ergashev Durdonaxon Aziz qizi	
Qashqadaryo viloyatida barqaror turizmning rivojlanish tendensiyalari va mavjud muammolar tahlili.....	432
Suyunova Dilnoza Mexridin qizi	
Iqtisodiy rivojlanish jarayonida investitsion resurslarning mutanosib taqsimlanishi: samaradorlik va ustuvor yo'nalishlar.....	436
Otaboyev Feruzbek Oybek o'g'li	
Xususi banklar faoliyatini rivojlantirishda raqamli texnologiyalarning moliya bozoriga ta'siri	441
Abduqahhorov Asilbek Ahror o'g'li	
Mehnat resurslari tushunchasi, tarkibi va uning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati.....	447
Kobilova Zebo Bobokulovna	
Xorijiy davlatlar tajribasida moliyaviy siyosatning makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashdagi roli.....	453
Jabborova Dilafruz	
The impact of exchange rate policy on the financial-monetary system and economic growth.....	459
Raxmanova Laylo Baxodirovna	
Современные вызовы и модельные подходы к обеспечению конкурентоспособности банковской системы Узбекистана.....	464
Юлдашева С.Ш.	
Iqtisodiyotni innovatsion rivojlantirishda soliq mexanizmidan samarali foydalanish yo'llari	470
Ishimova Mohinur Absalomovna	
Innovative pathways for advancing sustainable tourism in Uzbekistan.....	477
Feruz Karimov	

Tijorat banklarida biznes subyektlari faoliyati samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish yo'llari.....	482
Mirpulatova Luiza Mansurovna	
O'zbekistonda sanoat zonalarining rivojlanish bosqichlari va huquqiy-me'yoriy asoslari	488
Vafoyev Akmal Ikromovich	
Qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan samarali foydalanishda Germaniya tajribasi	493
Pardayeva Maftuna Ulug'bek qizi	
Korxonalar moliyaviy faoliyati bo'yicha auditorlik risklarini xalqaro standartlar asosida baholash	497
Shirinov Uchqun Abduxalilovich, Abduxalil-zoda Ra'no Muzaffar qizi	
Ishlab chiqarish xarajatlarining tarkibi va ularni pasaytirish usullari	501
Sodiqov Mirahror Abbos o'g'li	
O'zbekiston Respublikasi hududlarini ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishda mahalliy budjetlarning ahamiyati.....	509
Sharopov Dilshodjon Raxmatullayevich	
The role of small business enterprises in enhancing the well-being of the population in Uzbekistan	513
Djalilova Shaxlo Ismoiljon kizi	
O'zbekistonda IPOlarni tashkil etish jarayonlari tahlili	518
Alikulov Azamat Tuygunovich	
Kichik sanoat zonalarini faoliyatining iqtisodiy-statistik tahlili (Surxondaryo viloyati misolida).....	522
Ozoda Batirovna Sakiyeva	
Hududlarning innovatsion turistik salohiyatini rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish	528
Xaitov Oxunjon Nomoz o'g'li	
Integrating circular economy principles in marketing and operations of grape export companies for green transition.....	534
Usmonova Diyora Mahmud kizi	
Foreign experiences of improving the quality of services in the field of tourism.....	541
Raxmonov Siyovush Turob ugli	
Z avlodining iste'dodli vakillari uchun raqobat: davlat boshqaruvi sektorining maqsadga yo'naltirilgan raqamli avlodni jalb etish strategiyalari.....	546
Nosirova Shaxzoda Bohodir qizi	
O'zbekiston Respublikasida uglerod solig'ini joriy etish orqali soliq ma'muriyatchiligini takomillashtirish va yashil iqtisodiyotga o'tishni jadallashtirish imkoniyatlari: ekologik, iqtisodiy va institutsional yondashuv	560
Jo'rayev Ahmad Saitnazar o'g'li	
Tijorat banklari reytingiga ta'sir qiluvchi asosiy moliyaviy ko'rsatkichlar tahlili.....	566
Karabayev Nodir Abduhamidovich	
Budjet tashkilotlarida tuziladigan moliyaviy hisobotlarning ahamiyati.....	578
Norqulova Qutlug'nigor Oloviddinovna	
Методы и критерии оценки эффективности конкурентоспособности предприятия	582
Хусейнов Рахим Али оглы	
Zamonaviy HR texnologiyalarining korxonalar samaradorligiga ta'siri: "O'zbekiston temir yo'llari" AJ tajribasi.....	589
Xursanova Gulshan Ravshan qizi	
Oliy ta'lim muassasalarida innovatsion menejment strategiyalarining samaradorligini oshirish yo'llari	593
Pulatova Dildora Abdushukurovna	
Oliy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarni qo'llashning bugungi kunda o'rni va ahamiyati.....	600
Xolmirzayeva Gulruxsor Maxammetovna	
Интеграция информационно-коммуникационных технологий в зеленую экономику: цифровые технологии для устойчивого развития.....	604
Бозорова Ирина Жуманазаровна	

Xorijiy mamlakatlarda tadbirkorlik subyektlari tomonidan mahalliyashtirish asosida mahsulot ishlab chiqarishning o'ziga xos jihatlari	608
Mirzabaev Xusniddin Muxamadjonovich	
Цифровизация зеленой экономики: синергия технологий для устойчивого будущего	616
Мухамадиева Кибриё Баходировна, Умарова Надира Рахмановна, Шарипова Зулфия Шокиржоновна, Эшпулатова Хусния Мирғолиб кизи	
O'zbekistonda to'qimachilik mahsulotlari bozori va rivojlanishi	621
Alimxodjayeva Nargiza Elshodovna	
Samarqand viloyatida tikuv-to'qimachilik sanoatining rivojlanish holati va ishlab chiqarish hajmining prognozi.....	629
Ikramova Taxmina Latifovna	
Повышение эффективности управления рисками в проектах государственно-частного партнерства в сфере услуг	639
Айтбаева Гульзада Куанышбаевна	
Surxondaryo viloyati iqtisodiy o'sish darajalarini ekonometrik modellashtrish	645
Pardayeva Ma'rifat Muzaffarovna	
Зарубежный опыт развития экономики ресурсно-сырьевых регионов: модели диверсификации и возможности адаптации.....	654
Севара Кахрамоновна Хакбердиева	
Xizmat ko'rsatish sohasida raqobatbardoshlikni oshirishning ahamiyati	658
Abduvoxidova Mohinur Akmalovna	
O'zbekiston sug'urta bozorida esg va yashil moliya instrumentlaridan foydalanish holati va imkoniyatlari.....	662
Zoyirov Laziz Subxonovich	
Xorazm viloyatida transport xizmatlari ko'rsatishning amaldagi holati tahlili va uni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari	668
Sharipova Bibijon Baxtiyorovna	
Ulgurji savdo qoidalari va chakana savdodan farqli tomonlari	678
Batirova Raxima Abdujabbarovna, Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich	
Xalqaro integratsiya jarayonlarida raqamli iqtisodiyotning o'rni.....	684
Zaripov Xurshid Zakir o'g'li	
Mahalliy budjetlar daromadlari va xarajatlarining hozirgi holati	690
Himmatov Abdisamat Xalilovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida aholining moliyaviy madaniyatini rivojlantirish muammolari va istiqbollari.....	696
Abdurazakova Nargiza Rixsibayevna	
Цели устойчивого развития и роль цифровых платформ в сфере трудовой миграции	702
Газиёва Сулхия Саидмашрафовна	
Onlayn savdo maydonchalarida mijoz sodiqligini shakllantirishda marketing strategiyalarining o'rni	706
Baxromov Xudoyor Xabibullo o'g'li	
Методологические основы оценки эффективности «зеленых» технологий в строительном секторе.....	710
Тожиева Дилфуза Бабамуратовна	
Korxonalarda moliyaviy instrumentlar auditi masalalarini rivojlantirish.....	715
Mahmudov Saidjamol Kadirjanovich	
O'zbekiston Respublikasi soliq ma'murchiligini takomillashtirish jarayonlari	722
Mahmudova Sevara Rahmat qizi, Almardonov Muxammadali Ibragimovich	
Improving the efficiency of modern housing fund management system	726
D.A. Berdiyeva, Aminova Naima Umar qizi	
Kichik va o'rta biznes subyektlari eksport salohiyatini rivojlantirish mexanizmini takomillashtirish	731
Abduqahhorov Azizbek Abdullo o'g'li	

From Science to Business: How Universities Stimulate Innovation.....	735
A. Bobozhonov, A.M. Shatre, V. Kirilova Vladimirova, R.Kh. Karlibaeva	
Tashkilotlarda risklarni boshqarish strategiyalarining samaradorligini baholash: nazariy va amaliy yondashuvlar	740
Husanova Dilnura Mamrajab qizi	
Turli mulkchilik shakllaridagi xo'jalik yurituvchi subyektlar faoliyatining ekologik auditing nazariy jihatlarini	744
Abdullayev Xurshidjon Nazrullo o'g'li	
Sanoat korxonalarida innovatsion boshqaruv samaradorligini oshirish omillari.....	749
Ne'matullayev Abdurasulxon Ximaydulla o'g'li	
Bozor iqtisodiyotiga o'tish sharoitida innovatsion korxonalar boshqaruvi tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi amal qilish xususiyatlari	755
Naimov Azamat Xikmatovich	
Mamlakatimizda chet el investitsiyasi ishtirokidagi korxonalalar faoliyatini rivojlantirish.....	758
Qurbonov Javlonbek Jurabekovich, Shuxratov Azizbek A'zamjon o'g'li	
Qurilgan organik mevalar eksportini rivojlantirishda yashil marketing strategiyalaridan foydalanish.....	764
Xidirov Shohrux Bobir o'g'li	
O'zbekiston Respublikasida xizmatlar sohasining asosiy ko'rsatkichlari.....	769
Ernazarov Gulam Bekbayevich	
Kichik biznes subyektlarida innovatsion faoliyatni baholash va rivojlantirish mexanizmlari.....	774
Mavrolov Ravshan Nematjonovich	
Barqaror rivojlanish va korxonalarda barqarorlikni ta'minlash zaruriyati.....	780
Yakubova Dilfuza	
Yashil iqtisodiyot sharoitlarida barqaror rivojlanish, yashil texnologiyalar va ekologik menejmentning o'rni	785
Dilmurodov Abbas Anvar o'g'li	
Qishloq xo'jaligi sohasi faoliyatini davlat tomonidan muvofiqlashtirish va boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish	788
Tuxtamishev Shodimurod Qurbonboyevich	
Tijorat banklarida chakana bank xizmatlarini rivojlantirish.....	795
Axmedov G'ofurjon G'ulomjonovich	
Turizm sohasini ekonometrik modellashda qo'llaniladigan ekonometrik usullar va amaliy imkoniyatlar	801
Shukurov Ikrom Abdurashitovich	
Sanoat tarmoqlarida investitsiyalar strukturasining iqtisodiy samaradorligi va innovatsiyalarni rag'batlantirish.....	807
Xikmatillayeva Dildora Shavkat qizi	
Mintaqa ziyorat turizmi samaradorligini oshirishda ekonometrik modellardan foydalanish.....	812
O'rinova Durdona Botir qizi	
Kichik biznes rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillarni pest (siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy-demografik, texnologik omillar) tahlili.....	816
Israilov Rustam Ibragimovich	
Qazib olish sanoati korxonalarini moliyaviy sog'lomlashtirishda muammolar va salbiy omillar: tahlil va zamonaviy yondashuvlar	825
Abduraxmanov Davron Burxanjonovich	
O'zbekistonning milliy merosi boyliklaridan turizmga foydalanish yo'llari	830
Samarov Xonqul Qahhorovich	
Iqtisodiy rivojlanish jarayonida investision resurslarning mutanosib taqsimlanishi: samaradorlik va ustuvor yo'nalishlar	835
Otaboyev Feruzbek Oybek o'g'li	
Iqtisodiyotning ekologik transformatsiyasi sharoitida ijtimoiy o'sishni indikativ baholash metodologiyasi.....	841
Ibrogimov Sherzodbek Xalimjon o'g'li	

Bojxona xizmati fiskal faoliyatini takomillashtirish istiqbollari.....	847
Pardayev To'liqin Nasirovich, Farxodov Farrux Furqatovich, Nomozov Abduvoxid bdurazzoq o'g'li	
Механизмы устойчивого управления малым и средним бизнесом в условиях цифровизации и внедрения искусственного интеллекта.....	852
Зокирова Фарангиз Тулкиновна	
Yashil bank xizmatlari va uni joriy etish bilan bog'liq muammolar.....	862
Makhmudova Mukhlisa Kodirjon kizi	
Barqaror qishloq xo'jaligi ta'minot zanjirlarida transport tizimlarini optimallashtirish	867
Turdiyeva Irodaxon Ismoil qizi	
Moliyaviy rejalashtirishning ijtimoiy-iqtisodiy mazmuni	874
Pardayev Jamshid Muzaffarovich	
Mintaqa sanoatida kichik biznesni qo'llab-quvvatlash va infratuzilmasini tashkil etish	881
Salayev Jasurbek Komilovich	
Surxondaryo viloyatida 2010–2024-yillardagi yalpi hududiy mahsulotining iqtisodiy statistik tahlili.....	888
Ismoilov Davronbek Ilxomjon o'g'li	
Yashil obligatsiyalar va barqaror moliyalashtirishning davlat qarzi siyosatiga ta'siri.....	893
Tilabov Nasrulla Tashmurotovich	
Модели Альтмана и Таффлера как инструмент диагностики финансовой устойчивости предприятий.....	897
Утемуратова Бибинон Даниловна	
Individual tadbirkorlik va mustaqil bandlik asosida olinadigan daromadlarni soliqqa tortishning fundamental asoslari	903
Yakubov San'abek Ravshanbekovich	
China's trade relations with Central Asia: an empirical analysis based on the trade gravity model.....	912
Ye Maoqing	
O'zbekistonda turizm sohasida smart texnologiyalar joriy etishning holati va yo'nalishlari.....	920
Qutbiddinov Shamsiddin Kamoliddin o'g'li	
Application of modern information systems in the assessment of the technical condition of the equipment of electrical energy networks.....	924
Sobirov Muzaffar Azatovich	
Стратегическое управление экономическим потенциалом Узбекистана.....	932
Садуллаева Муслимахон Саидамировна	
Auditda raqamli texnologiyalarni qo'llash tarixi va istiqbollari	936
Muydinov Erkin Djamilidinovich	
Kambag'allikni qisqartirishda tadbirkorlik va bandlikni moliyaviy qo'llab-quvvatlash.....	950
Karshiyev Keldiyor Eshpulatovich	
O'zbekistonda kambag'allikni qisqartirish uchun ijtimoiy himoya va mehnat bozoriga kirishni kuchaytirish	954
Mamashokirova Iroda Samar qizi	
Soliq ma'murchiligi va raqobat muhitining o'zaro bog'liqligini nazariy asoslari.....	958
Donaboyev Jahongir Husan o'g'li	
Региональный туристский кластер – как инструмент повышения эффективности экономики региона.....	965
Юсупова Нигина Тажиевна	
Bank tizimida esg omillarining samaradorligini oshirishda marketing tadqiqotlaridan foydalanishning nazariy va uslubiy asoslari.....	971
Xoliyrov Murod Qahramon o'g'li	
Теоретические взгляды на цифровую экономику, цифровую трансформацию	977
Шарипова Шахло Истамовна	
Qoraqalpog'iston Respublikasining raqobatbardoshligini oshirish imkoniyatlari va strategik yo'nalishlari.....	982
Tleubergenov Raxat Shahibaevich	

Mintaqalar transport tizimini kompleks rivojlantirish istiqbollarini tadqiq etishning ilmiy-uslubiy asoslari.....	986
Rahmonov Rasul Ne'matovich	
Loyiha boshqaruvida amaliy misollar orqali jinoyat holatlarini tahlili.....	994
To'yqulov Abbosjon Ali o'g'li	
Advancing tourist safety management in Uzbekistan's growing tourism industry: a systems theory approach.....	999
Laylo Primova	
Qoraqalpog'iston Respublikasida maishiy xizmatlar sifatini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanishdagi muammolar.....	1006
Yerejepova Bibisara Abibullayevna	
Основные проблемы и вызовы в создании умных городов	1010
Хакбердиева Нозима Кахрамоновна	
Qurilish obyekti smeta narxlarini aniqlashdagi muammolar va ularning oqibatlari.....	1015
Asadova Maftuna Sa'dullaevna	
Mintaqani barqaror rivojlantirishda paxta-to'qimachilik klasterlari salohiyatini oshirish.....	1020
Ismailov Temur Pulatovich	
Paxta-to'qimachilik klasterlari samaradorligi: statistik ko'rsatkichlar va ekonometrik modellarning tahlili	1024
Sharipov R.S.	
Sanoat infratuzilmasining tarkibiy tuzilishi va tartibga solish mexanizmlari.....	1030
Rasulov Jamshid Karimovich	
To'qimachilik sanoati korxonalarida eksport salohiyatini rivojlantirishda boshqaruv jarayonlarini o'ziga hos xususiyatlari.....	1036
Salimjonova Zilolaxon Salimjon qizi	
Budjetdan tashqari pensiya jamg'armasi tomonidan so'ngi yillarda amalga oshirilgan ishlar moliyaviy tahlili	1040
Sherjonov Sherjon Alijan o'g'li	
Qishloq xo'jalik mahsulotlarini qayta ishlash korxonalarining rivojlanishni boshqarish tizimini takomillashtirish.....	1045
Smetov Murat Inyatovich	
Sanoat investitsion salohiyatini amalga oshirish mexanizmining mahalliy va xorijiy tajribalarini qiyosiy tahlili.....	1050
Bayniyazova Malika Polatovna	
Korxonalarda raqamli marketing strategiyalarining shakllanishi va ularning bozor raqobatbardoshligiga ta'siri	1056
Mamadjanova Tuyg'unoy Axmadjanovna	
Руководство страховыми операциями: стратегический подход	1062
Тулаев Дилшод Юсуфович	
Sanoatni rivojlantirishda innovatsion boshqarishni takomillashtirish strategiyasi.....	1068
Qalmuratov Baxtiyar Seytmuratovich	
Tijorat banklari faoliyatida raqamli chakana xizmatlarni takomillashtirish yo'llari.....	1073
Axmedov G'ofurjon Gulomjonovich	
Maktab o'quv dasturlariga turizm va mehmondo'stlik tarmog'ini integratsiyalashning soha rivojidadagi ahamiyati	1078
Nilufar Raxmonova Yorqinovna	
Namangan viloyatidagi nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlari salohiyati.....	1083
Abdusattorov Sodiqjon Hakimjon o'g'li	
Инновационные подходы к обеспечению экологической и экономической устойчивости в области энергосбережения и эффективного управления водными ресурсами	1088
Бегмуллаев Отабек Ирисалиевич, Ешмирзаев Содикжон Еркинбой угли, Кохарова Далира Рустам кизи	
Kimyo sanoati korxonalarida investitsion loyihalarni boshqarish orqali raqobatbardoshlikni oshirish.....	1095
Sabirov Oybek Shavkatbekovich	

Зеленая экономика и устойчивое развитие: экономический взгляд.....	1100
Акбаралиева Сугдиёна Улугбек кизи, Ахмедиева А.Т.	
Raqamli iqtisodiyot orqali investitsiyalarni jalb qilish va O'zbekiston iqtisodiyotini rivojlantirish istiqbollari.....	1105
Norpo'latov Azizbek Baxtiyor o'g'li	
Инновационные факторы развития аграрного производства региона.....	1109
Сирожиiddин Икромиддин Кутбиддинович	
Анализ развития зеленой экономики в глобальном контексте и в Республике Узбекистан.....	1114
Хусаинов Равшан Рахимович	
Marketing jarayonlarida emotsional intellektning roli va uning neyromarketing strategiyalari samaradorligiga ta'siri	1120
Pulatova Nigoraxon Nurullaevna	
O'zbekiston hududlarida aholi bandligi tahlili (2020–2024-yillar).....	1124
Hojiyev Tal'at Toshpo'latovich	
Barqaror qishloq xo'jaligida yashil logistika (Green Logistics) mexanizmlarini joriy etish.....	1128
Abdirashidov Temurbek Abdirashid o'g'li	
Innovatsion iqtisodiyotda karshering xizmatlarining nazariy asoslari.....	1134
Haydarov Jahongir Aktamovich	
Mintaqada mehmonxona xo'jaligida investitsiya samaradorligiga ta'sir etuvchi omillar	1139
Jasur Berdiyev	
Turizm xizmatlari samaradorligini oshirish metodologiyasini rivojlantirish	1143
Toshev Nurbek Janon o'g'li	
Iqtisodiy barqarorlikka erishishda quyosh panellarining roli	1147
Qodirov Bahodirjon Tursunovich	
Milliy malaka tizimining yagona raqamli platformasi: nazariy va amaliy jihatlar.....	1152
Qurbanova Muazzam Fazliddinovna, Egamkulov Aziz Abdurasulovich	
Surxondaryo viloyatida meva-sabzavot mahsulotlari ishlab chiqarish jarayonlarini ARIMA modeli orqali ekonometrik modellashtirish	1156
Jo'rayev Olim Albayevich	
Tijorat banklarida korporativ boshqaruv mohiyatini aniqlashning ilmiy yondashuvlari.....	1163
Temirov Abdulaziz Alimjanovich	
Asosiy vositalarni hisobga olish va ularni audit qilish masalalari: nazariy va amaliy yondashuvlar	1168
Diyorbek Mamarasulov Alijon o'g'li	
Анализ и постановка выбора путей подготовки и принятия решений для разработки и внедрения методических подходов к постановке управленческого анализа.....	1173
Минутдинова Лилия Тагировна	
Aksiyadorlik jamiyatining aksiyadorlar bilan o'zaro hamkorlik shakllari va tamoyillari tasnifi.....	1180
Sangilova Aziza Baxtiyarovna, Samariddin Elmirzayev	
Qishloq joylarida xizmatlar sohasini rivojlanishi orqali kambag'allikni qisqartirish va aholi farovonligini oshirish.....	1186
Sultonov Shodiyor Abduhalilovich, Usmonov Murodbek Dusmurot o'g'li	
Kichik biznes markazlari raqobatbardoshligini oshirish bo'yicha uslubiy tavsiyalar	1190
Eshmirzayev Nodirjon Mamadraximovich	
Kichik biznesda innovatsion autsorsingdan foydalanishga ta'sir etuvchi omillar.....	1194
Tojibayev O.O.	
Venchur kapitalining iqtisodiy ahamiyati.....	1199
Zaynutdinova Umida Jalolovna	
Naqd pulsiz to'lovlar tizimini raqamlashtirishning dolzarb masalalari	1202
Xakimova (Isayeva) Lobar Baxodirovna	

Konchilik sanoatida ekologik xavfsizlik va ijtimoiy mas'uliyatni ta'minlashning ilmiy-uslubiy asoslari	1207
Kurbanova Mehriniso Nematjanovna	
O'zbekiston qishloq xo'jaligida yashil texnologiyalarni joriy etish: imkoniyatlar va muammolar	1211
Tosheva Maftuna Rustamovna	
Axborot texnologiyalarining jamiyat rivojlanishidagi o'rni: UZINFOCOM misolida	1218
Raxmatxo'jayev Axrorxo'ja Akmal o'g'li	
Mahalliy budjet daromadlar bazasini kengaytirishda soliqlarni samaradorligini oshirish.....	1225
Isoqov Zafarjon Zokirjonovich	
ANDIJON VILOYATI BULOQBOSHI TUMANIDA ZIYORAT TURIZMINI RIVOJLANTIRISH VA UNI BOSHQARISH MASALALARI.....	1230
Dadajonova Martabaxon Maxmudovna, Abdullaev Bahodir Abdugaffarovich	
РОЛЬ ЦИФРОВЫХ РЕШЕНИЙ В ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ СТРОИТЕЛЬНЫХ УСЛУГ	1236
Шадиева Гулнора Мардиевна, Абдуллаева Дилафруз Бахриллоевна	
O'ZBEKISTONDA IJTIMOYIY TADBIRKORLIKNI MOLIYALASHTIRISH MANBALARI VA ULARNING SAMARADORLIGI.....	1241
Shirin Temirova	
SANOAT KORXONALARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHNING KONSEPTUAL MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	1246
Jalolov Abbosxon Ravshanxon o'g'li	
TRANSPORT TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	1252
Jalolova Madina Shopo'lat qizi	
TIJORAT BANKLARI AKTIVLARINING SAMARADORLIGINI IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI	1258
Ibrohimov Davronbek Muhammadi o'g'li	
XALQARO RAQAMLI INTEGRATSIYA JARAYONIDA RAQAMLI MOLIYAVIY XIZMATLAR SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	1264
Muyassarzoda Fayziyeva	

XALQARO RAQAMLI INTEGRATSIYA JARAYONIDA RAQAMLI MOLIYAVIY XIZMATLAR SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI

Muyassarzoda Fayziyeva

Mustaqil izlanuvchi, i.f.f.d., (PhD)

fayzievamuyassar87@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-8019-6001

Annotatsiya: So'nggi yillarda moliya sohasidagi raqamli moliyaviy texnologiyalar va raqamli moliyaviy xizmatlar to'plamini kengaytirish maqsadida zamonaviy innovatsion texnologiyalarga yanada ko'p sarmoya kiritilmoqda. Kiritilgan sarmoyalar va amalga oshirilgan islohotlar natijadorligini aniqlashda albatta baholashning ahamiyati yuqori. Bunda xalqaro raqamli integratsiya jarayonini husobga olgan holda joriy etilgan raqamli moliyaviy xizmatlar samaradorligini baholash dolzarb masala bo'lib qolmoqda. Mazkur tadqiqotni amalga oshirishdan maqsad - raqamli moliyaviy xizmatlar samaradorligini baholashning zamonaviy yondashuvlarini tahlil etish hamda O'zbekiston raqamli moliya bozori samaradorligini va O'zbekistonning xalqaro raqamli integratsiya darajasini baholashning kontseptual asosini yaratishdir. Tadqiqot jarayonida tizimli yondashuv va statistik tahlil usullaridan foydalanildi. Tadqiqot so'nggida iqtisodiy samaradorlik nazariyasining neoklassik yondashuvi, transaksion xarajatlar nazariyasi, uzoq to'lqinlarning innovatsion nazariyasi va Triple Bottom Line nazariyalari kontseptual asos sifatida tanlab olindi.

Kalit so'zlar: raqamli moliyaviy xizmatlar, raqamli integratsiya, moliya bozori, samaradorlik, baholash, indeks.

Abstract: In recent years, the financial sector has witnessed increased investment in modern innovative technologies aimed at expanding the range of digital financial technologies and services. Assessing the effectiveness of these investments and the implemented reforms plays a crucial role in determining their overall impact. In this context, assessing the efficiency of digital financial services using international methodologies—while considering the process of global digital integration—has become an urgent and relevant issue. The purpose of this study is to analyze modern approaches to assessing the effectiveness of digital financial services and to develop a conceptual framework for assessing the efficiency of Uzbekistan's digital financial market and the level of its international digital integration. The study employs a systematic approach and statistical analysis methods. As a result, the neoclassical approach of the theory of economic efficiency, the transaction cost theory, the innovation theory of long waves, and the Triple Bottom Line concept were identified as the conceptual foundations of the research.

Key words: digital financial services, digital integration, financial market, efficiency, assessment, index.

Аннотация: В последние годы в финансовом секторе наблюдается активное инвестирование в современные инновационные технологии с целью расширения спектра цифровых финансовых технологий и услуг. Оценка эффективности таких инвестиций и реализуемых реформ имеет ключевое значение для определения их результативности. В этом контексте особую актуальность приобретает применение международных подходов к оценке эффективности цифровых финансовых услуг с учётом процессов международной цифровой интеграции. Цель данного исследования — анализ современных подходов к оценке эффективности цифровых финансовых услуг, а также формирование концептуальной основы для оценки эффективности цифрового финансового рынка Узбекистана и уровня его международной цифровой интеграции. В процессе исследования применены системный подход и методы статистического анализа. В результате в качестве теоретико-методологической основы были определены неоклассический подход теории экономической эффективности, теория транзакционных издержек, инновационная теория длинных волн и концепция Triple Bottom Line.

Ключевые слова: цифровые финансовые услуги, цифровая интеграция, финансовый рынок, эффективность, оценка, индекс.

KIRISH

Jamiyatimizda raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi, huquqiy asoslarning mustahkamlanishi, texnologik infratuzilmani yaratilishi natijasida moliyaviy tashkilotlar o'zlarining an'anaviy modellarini shiddat bilan raqamli modellarga o'tkazmoqdalar. Moliyaviy tizimlardagi shiddatli transformatsiya sharoitida raqamli moliyaviy xizmatlar samaradorligini baholash masalasi o'z o'rnida dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Xalqaro raqamli integratsiya jarayonlari doirasida moliyaviy xizmatlarning raqamli shakllari - masalan, mobil to'lov tizimlari, onlayn banking, fintech platformalar, blokcheyn asosidagi to'lov tizimlari - milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirishda muhim rol o'ynamoqda.

Jahon miqiyosida raqamli iqtisodiyot, raqamli hukumat, raqamli davlat xizmatlari, raqamli moliyaviy xizmatlar, raqamli infratuzilma, raqamli kirish va undan foydalanish, raqamli texnologiyalarni joriy etish va rivojlantirishda mamlakatlarning o'z davlat siyosati mavjud bo'lib, shular asosida mamlakatlarning xalqaro raqamli integratsiya darajalarini aniqlaydigan turli xil indekslar ishlab chiqilgan, xususan: Digital Economy and Society Index (DESI), Networked Readiness Index (NRI), Digital Adoption Index (DAI), Global Connectivity Index (GCI), Global Digitalization Index (GDI), E-Government Development Index (EGDI), Global Innovation Index (GII) va boshqalardir.

Yuqorida nomlari keltirilgan xalqaro raqamli integratsiya darajalarini baholaydigan indekslarning tarkibiy qismlarini tashkil etuvchi sohalar, yo'nalishlar va omillarni quyi bosqichdan boshlab yaxshilashga qaratilgan chora-tadbirlar natijasida raqamli moliyaviy xizmatlar sohasi ham tubdan rivojlanib kelmoqda, esa bu o'z navbatida sohani baholashni ham taqazo etadi. Shu sababdan xalqaro raqamli moliyaviy xizmatlar samaradorligini baholashning bir qator zamonaviy yondashuvlari ishlab chiqilgan, jumladan: Digital Financial Inclusion Index (DFII), Global Fintech Index (GFI), Financial Access Survey (FAS) so'rovnomasi, World Bank Global Findex va boshqalardir.

Mazkur tadqiqotni amalga oshirishdan maqsad: raqamli moliyaviy xizmatlar samaradorligini baholashning zamonaviy yondashuvlarini tahlil etish hamda O'zbekiston raqamli moliya bozori samaradorligini va O'zbekistonning xalqaro raqamli integratsiya darajasini baholashning kontseptual asosini yaratish.

Maqola 4 bo'limdan iborat bo'lib, ular: kirish, metodologiya, natijalar va xulosa bo'limlaridir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Iqtisodiy omillarni o'rganivchi xalqaro indekslar

Iqtisodiy omillar nuqtayi nazaridan, raqamli moliyaviy xizmatlar samaradorligini baholashda xalqaro indekslar moliyaviy inklyuziya va iqtisodiy barqarorlik darajasini o'lchaydi. Jahon bankining Global Findex ma'lumotlar bazasi (World Bank, 2025) aholining raqamli to'lovlar, jamg'arma va kredit xizmatlaridan foydalanish, Xalqaro Valyuta Jamg'armasining Digital Financial Inclusion Index (Khera et al., 2021) va Financial Access Survey (IMF, 2024) esa raqamli texnologiyalar orqali moliyaviy xizmatlardan foydalanishning kirish va foydalanish darajasini baholaydi. Ushbu indekslar mamlakatlarning iqtisodiy samaradorligi va moliyaviy xizmatlar qamrovini tahlil etishda xalqaro standart vazifasini bajaradi.

Texnologik omillarni o'rganivchi xalqaro indekslar

Texnologik omillar asosan raqamli infratuzilma, AKT salohiyati va hukumatning raqamli siyosatga tayyorgarligi bilan bog'liq darajasini o'lchaydi. Yevropa Komissiyasining Digital Economy and Society Index (European Commission, 2020) mamlakatlarning raqamli iqtisodiyotga integratsiya darajasini baholasa, Jahon iqtisodiy forumining Networked Readiness Index (World Economic Forum, 2015) texnologik tayyorgarlik va innovatsion salohiyatni aniqlaydi. Shuningdek, BMTning E-Government Development Index (United Nations, 2024) davlat boshqaruvi tizimlarining raqamli xizmatlar orqali samaradorligini ko'rsatadi. Bu indekslar raqamli transformatsiyaning texnologik asoslarini baholashda xalqaro mezon sifatida qabul qilinadi.

Ijtimoiy va innovatsion omillarni o'rganivchi xalqaro indekslar

Ijtimoiy va innovatsion omillar esa raqamli iqtisodiyotning inson kapitaliga, ijtimoiy farovonlikka va innovatsion muhitga ta'sirini ifodalaydi. Jahon intellektual mulk tashkiloti tomonidan ishlab chiqilgan Global Innovation Index (WIPO, 2024) innovatsion kirish va natija ko'rsatkichlarini baholasa, Global Fintech (Findexable, 2023) esa fintex ekotizimlarining rivojlanish darajasini tahlil qiladi. Shu bilan birga, Global Digitalization Index (SAMENA Council, 2024) raqamlashtirish siyosati va innovatsion infratuzilma holatini baholaydi. Ushbu ko'rsatkichlar raqamli moliyaviy xizmatlarning ijtimoiy-iqtisodiy ta'sirini aniqlashda kompleks yondashuvni shakllantiradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida tizimli yondashuv va statistik tahlil usullaridan foydalanildi. Ma'lumotlar xalqaro raqamli indekslar (DESI, NRI, DAI, GCI, GDI, EGDI, GII, DFII, GFI, FAS, Global Findex) asosida to'plandi. O'zbekiston Respublikasining xalqaro raqamli integratsiya darajasi NRI (2023-2024-yillar), GDI (2024-yil), EGDI (2010-

2024-yillar) va GII (2020-2025-yillar) indeksleri ko'rsatkichlari orqali tahlil qilindi. Raqamli moliyaviy xizmatlar samaradorligini baholashning xalqaro yondashuvlari taqqoslanib, O'zbekiston kontekstida qo'llash imkoniyatlari o'rganildi. Tadqiqot doirasida iqtisodiy samaradorlik nazariyasining neoklassik yondashuvi, transaksion xarajatlar nazariyasi, uzoq to'lqinlarning innovatsion nazariyasi va Triple Bottom Line nazariyasi kontseptual asos sifatida tanlab olindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Raqamli moliyaviy xizmatlar samaradorligini baholashda hisobga olinadigan omillar, indekslar va raqamli ko'rsatkichlarni mavjudligida mamlakatlardagi raqamli iqtisodiyot va hukumatni rivojlantirishga qaratilgan davlat siyosatining ta'siri yuqori bo'lib, buni aniqlashda bir nechta xalqaro raqamli integratsiya darajalarini baholaydigan xalqaro indekslar mavjud, jumladan:

1) Digital Economy and Society Index (DESI) - bu Yevropaning raqamli faoliyatiga oid tegishli ko'rsatkichlarni umumlashtiruvchi hamda Yevropa Ittifoqi a'zolarining raqamli raqobatbardoshlikdagi o'sishini kuzatib boruvchi kompozit indeksdir.

DESI indeksi beshta asosiy yo'nalishni qamrab oladi (1):

- ulanish darajasi (connectivity);
- inson kapitali (human capital);
- internetdan foydalanish (use of internet);
- raqamli texnologiyalarni integratsiyalash (integration of digital technology);
- raqamli davlat xizmatlari (digital public services).

2) Networked Readiness Index (NRI) - bu Jahon iqtisodiy forumi tomonidan har yili The Business School for the World (INSEAD) bilan hamkorlikda e'lon qilinadigan indeks bo'lib, u Global axborot texnologiyalari hisobotining bir qismi hisoblanadi. Ushbu indeks mamlakatlarning axborot va kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) tomonidan taqdim etilayotgan imkoniyatlardan foydalanishga qanchalik tayyor ekanligini o'lchashga qaratilgan (2, 3).

NRI indeksi quyidagi tarkibiy qismlardan iborat:

- texnologiya (technology);
- inson kapitali (people);
- hukumat (government);
- ta'sir (impact).

O'zbekiston Respublikasi mazkur indeks reytingida 2023-yildan buyon o'rin olishni boshlagan va hozirda quyidagi natijalarga erishilgan (1-jadval):

1-jadval. Networked Readiness Index (NRI) indeksida O'zbekiston Respublikasining 2023–2024-yillardagi o'rn¹

Yil	Ball	O'rin	Texnologiya	Inson kapitali	Hukumat	Ta'sir
2023	43.94	82	40.16	36.95	46.56	52.10
2024	44.87	81	41.57	37.51	49.53	50.87

3) Digital Adoption Index (DAI) - bu dunyo miqyosida mamlakatlarning raqamli texnologiyalarni qabul qilish darajasini iqtisodiyotning uchta yo'nalishi bo'yicha o'lchaydigan indeksdir: aholi, hukumat va biznes. Ushbu indeks 180 ta mamlakatni 0 dan 1 gacha bo'lgan shkalada baholaydi hamda raqamli texnologiyalarni qabul qilishning "taklif tomoni" (supply-side) jihatiga e'tibor beradi. Bu yondashuv qamrovni kengaytirish va nazariy bog'liqliklarni soddalashtirish imkonini beradi. Umumiy DAI ko'rsatkichi uchta kichik indeksning oddiy o'rtacha qiymatidan iborat. Har bir kichik indeks raqamli davrda rivojlanishni rag'batlantirish uchun tegishli subyektga zarur bo'lgan texnologiyalarni o'z ichiga oladi:

- biznes uchun – mahsuldorlikni oshirish va keng ko'lamli o'sishni tezlashtirish;
- aholi uchun – imkoniyatlarni kengaytirish va farovonlikni yaxshilash;
- hukumat uchun – xizmat ko'rsatish samaradorligi va javobgarligini oshirish (4).

4) Global Connectivity Index (GCI) - siyosat yurituvchilar va sanoat rahbarlari uchun raqamli iqtisodiyotga o'tish yo'l xaritasini ishlab chiqishda qo'llanma hisoblanadi. GCI o'zining reyting tizimida kuzatilayotgan davlatlar sonini oshirib borish hamda qo'llanilayotgan metodologiya va tadqiqot standartlarini doimiy ravishda takomillashtirish orqali rivojlanib bormoqda. 2014-yilda birinchi indeks e'lon qilinganidan buyon GCI ma'lumotlar

1 "Networked Readiness Index 2023" va "Networked Readiness Index 2024" natijalariga ko'ra maqola muallifi tomonidan umumlashtirilgan.

bazasining kengayishi siyosatchilar uchun raqamli iqtisodiyotda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan amaliy tushuncha va tavsiyalarni taqdim etadi (5).

GCI indeksi quyidagi tarkibiy qismlardan iborat:

- ta'minot (supply);
- talab (demand);
- tajriba (experience);
- potensial (potential).

Ushbu tarkibiy qismlar raqamli iqtisodiyotning barcha bosqichlarini – ya'ni axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) rivojlanishidan tortib raqamli transformatsiyagacha bo'lgan jarayonlarni – to'liq (360 darajali) ko'rinishda baholash imkonini beradi (6).

5) Global Digitalization Index (GDI) - Connectivity Index (GCI) asosida takomillashtirilgan bo'lib, mamlakatning axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) sohasi yetukligini o'lchaydi. Bunda hisob-kitobga kompyuter texnologiyalari, ma'lumotlarni saqlash, bulutli xizmatlar va yashil energiya kabi raqamli infratuzilma ko'rsatkichlari ham kiritiladi. Ushbu indeks har bir mamlakatning AKT sohasi qiymatini va uning milliy iqtisodiyotga ta'sirini miqdoriy baholaydi hamda raqamli iqtisodiyot bo'yicha asosli qarorlar qabul qilishga yordam beradi (7).

GDI raqamlashtirish jarayonini 77 ta mamlakat misolida 42 ta ko'rsatkich asosida baholaydi. Bu ko'rsatkichlar to'rtta muhim yo'nalish – keng qamrovli ulanish (ubiquitous connectivity), raqamli infratuzilma asosi (digital foundation), yashil energiya (green energy) va siyosat va ekotizim (policy and ecosystem) doirasida jamlangan (7).

O'zbekiston Respublikasi mazkur indeks reytingida 2024-yildan buyon o'rin olishni boshlagan va hozirda quyidagi natijalarga erishilgan (2-jadval):

2-jadval. Global Digitalization Index (GDI) indeksida O'zbekiston Respublikasining 2024-yildagi o'rni

Yil	Ball	O'rin	Keng qamrovli ulanish	Raqamli infratuzilma asosi	Yashil energiya	Siyosat va Ekotizim
2024	32.7/120	60/77	35.2	26.4	31.2	36.9

Manba: (8)

6) E-Government Development Index (EGDI) - Birlashgan Millatlar Tashkilotiga a'zo davlatlarda elektron hukumat rivojlanish holatini aks ettiradi. Ushbu indeks mamlakatdagi veb-saytlar rivojlanish tendensiyalarini baholash bilan birga, infratuzilma va ta'lim darajasi kabi kirish imkoniyatlarini ham o'z ichiga oladi. Shu orqali mamlakat axborot texnologiyalaridan o'z fuqarolarining axborotga kirish imkoniyatini kengaytirish va ularni ijtimoiy jarayonlarga jalb etishda qanday foydalanayotganini aks ettiradi.

EGDI indeksi quyidagi tarkibiy qismlardan iborat (9):

- onayn xizmatlar ko'rsatilish darajasi;
- telekommunikatsiya aloqasi rivojlanish darajasi;
- inson salohiyati (ta'lim va malaka darajasi).

EGDI indeksining O'zbekiston bo'yicha 2010–2022-yillardagi reyting ko'rsatkichlariga ko'ra (3-jadval), O'zbekiston elektron hukumatlar reytingida 2010 va 2014-yillar orasida 13 pog'onaga pastlagan bo'lsa 2014 va 2024-yillar orasida 37 pog'onaga yuqorilgan (10).

3-jadval. BMTning EGDI indeksida O'zbekiston Respublikasining 2010–2024-yillardagi o'rni

Yillar	O'rin	EGDI daraja	EGDI indeks	OSI	TII	HCI
2010	87	-	0.4498	0.1284	0.0282	0.2931
2012	91	-	0.5099	0.4967	0.2075	0.8255
2014	100	-	0.4695	0.4488	0.2333	0.7264
2016	80	Yuqori	0.5434	0.6884	0.2463	0.6954
2018	81	Yuqori	0.6207	0.7917	0.3307	0.7396
2020	87	Yuqori	0.6665	0.7824	0.4736	0.7434
2022	69	Yuqori	0.7265	0.7440	0.6575	0.7778
2024	63	Yuqori	0.7648	0.7648	0.8769	0.7580

Manba (10)

7) Global Innovation Index (GII) - dunyo miqyosida innovatsion faoliyat darajasini sekin, ammo barqaror iqtisodiy o'sish, innovatsiyalarni moliyalashtirishning qisqarishi va past mehnat unumdorligi sharoitida baholaydi. Indeks dunyoning eng innovatsion iqtisodiyotlarini aniqlaydi, taxminan 130 ta mamlakat innovatsion salohiyatini baholab, ularning kuchli va zaif tomonlarini ko'rsatadi. Indeks innovatsiyalar manzarasini imkon qadar to'liq qamrab olish maqsadida tuzilgan bo'lib, taxminan 80 ta ko'rsatkichni o'z ichiga oladi. Bu ko'rsatkichlar mamlakatlarning siyosiy muhiti, ta'lim tizimi, infratuzilmasi va bilim yaratish darajasini o'lchaydi. GII orqali turli mintaqalar yoki daromad toifalariga mansub davlatlar o'z innovatsion ko'rsatkichlarini taqqoslash va rivojlanish dinamikasini kuzatish imkoniga ega bo'ladi (11).

GII indeksi ikki sub-indeks — Innovatsion kirish indeksi va Innovatsion natija indeksi (Innovation Input Index and Innovation Output Index) ballarining oddiy o'rtacha qiymatini olish orqali hisoblanadi. Ular mos ravishda besh va ikkita ustundan iborat. Har bir ustun innovatsiyaning ma'lum bir xususiyatini tavsiflaydi va beshtagacha ko'rsatkichni o'z ichiga oladi, ularning ballari esa vaznli o'rtacha usul yordamida hisoblanadi (12).

GII indeksining O'zbekiston bo'yicha 2020–2025-yillardagi reyting ko'rsatkichlariga ko'ra, O'zbekiston Global innovatsiyalar reytingida 2020 va 2025-yillar orasida 14 pog'onaga yuqorilab, 2025-yilda 139 ta mamlakatlar orasida 79-o'rinni egallagan (4-jadval):

4-jadval. Global Innovation Index (GII) indeksida O'zbekiston Respublikasining 2020–2025-yillardagi o'rni

Yil	GII o'rin	Innovatsion kirish	Innovatsion natija
2020	93	81	118
2021	86	75	100
2022	82	68	91
2023	82	72	88
2024	83	71	91
2025	79	69	92

Manba: (13)

Yuqorida nomlari keltirilgan xalqaro raqamli integratsiya darajalarini baholaydigan indeksning tarkibiy qismlarini tashkil etuvchi sohalar, yo'nalishlar va omillarni quyi bosqichdan boshlab yaxshilashga qaratilgan chora-tadbirlar natijasida raqamli moliyaviy xizmatlar sohasi ham tubdan rivojlanadi va bu o'z navbatida sohani baholashni ham taqazo etadi. Quyida bir nechta raqamli moliyaviy xizmatlar samaradorligini baholashning xalqaro va zamonaviy yondashuvlari taqdim etilgan, ular:

1) Digital Financial Inclusion Index (DFII) - bu raqamli texnologiyalar orqali moliyaviy xizmatlarga kirish va ulardan foydalanish darajasini o'lchaydigan ko'rsatkich. Bu indeks rivojlanayotgan bozor va rivojlanayotgan iqtisodiyotlarda (52 mamlakat, 2014 va 2017 yillar uchun) fintech va raqamli vositalar orqali moliyaviy inklyuziya darajasini kompleks tarzda baholaydi.

DFII indeksi quyidagi tarkibiy qismlardan iborat (14):

-kirish imkoniyati (access), ya'ni raqamli infratuzilmaga kirish imkoniyatini o'lchaydi;

-foydalanish (usage), ya'ni raqamli moliyaviy xizmatlardan amaliy foydalanishni o'lchaydi.

2) Global Fintech Index (GFI) - bu dunyo bo'yicha fintex kompaniyalari va ekotizimlarining birinchi real vaqt rejimidagi reytingi va indeksidir. 11 000 dan ortiq fintech firmalardan iborat maxsus ma'lumotlar to'plamidan va ekotizim hamkorlari tarmog'i orqali foydalanib, indeks investorlar, innovatorlar va institutlarga fintexning dunyo bo'yicha qanday rivojlanayotganini tushunishga yordam beradi (15).

GFI indeksi quyidagi uchta qismlardan iborat (16):

-miqdor (quantity), ya'ni fintex ekotizimi va uni qo'llab-quvvatlovchi tuzilmalar hajmi – fintex kompaniyalar soni, fintex markazlar, hamkorlik ofislari, akseleratorlar, global ta'sir ko'rsatuvchilar va aholi soni (faqat mamlakatlar uchun);

-sifat (quality), ya'ni ta'sir / faoliyat samarasi – fintex kompaniyalarining hajmi va o'sishi (masalan, unicornlar soni), investitsiyalar, tadbirlar, qiymat yaratish, xalqaro hamkorlik, veb-sayt reytingi;

-muhit (environment), ya'ni biznes yuritish qulayligi, kritik massaning mavjudligi, tartibga solish muhiti – raqobat muhitini yaxshilash uchun tartibga soluvchi chora-tadbirlar, startaplarga imtiyozlar, internet senzurasining darajasi, to'lov portallari, fintex kurslari.

3) Financial Access Survey (FAS) so'rovnoma - bu ma'lumotlar to'plami moliyaviy xizmatlardan foydalanish va ularga kirish bo'yicha yillik statistik ma'lumotlarni o'z ichiga oladi. Tanlab olingan ma'lumotlar qatorlari jins (erkak va ayol), moliyaviy xizmat ko'rsatuvchi tashkilot turi (masalan, tijorat banklari, kredit uyushmalari va mikro moliya muassasalari) hamda mijoz turi (masalan, uy xo'jaliklari va kichik hamda o'rta korxonalar — SME) bo'yicha ajratib ko'rsatilgan (17).

FAS ko'rsatkichlari yalpi ichki maxsulot (YAIM), yer maydoni yoki kattalar aholisi soniga nisbatan ulush sifatida ifodalanadi, bu esa turli iqtisodiyotlarni o'zaro taqqoslash imkonini beradi. FAS ma'lumotlarini taqdim etish ixtiyoriy hisoblanadi (18). Xalqaro Valyuta Jamg'armasining (IMF) Financial Access Survey (FAS) ma'lumotlar bazasi jismoniy shaxslar va korxonalar tomonidan asosiy moliyaviy xizmatlardan foydalanish va ularga kirish darajasi haqida ma'lumot beradi (19).

4) World Bank Global Findex - bu dunyoda moliyaviy inklyuziya (moliya xizmatlaridan foydalanish imkoniyati) bo'yicha yagona talab tomoniga asoslangan so'rov bo'lib, kattalar moliyaviy xizmatlardan qanday foydalanishini o'rganishga doir yetakchi manbadir. 2011-yilda ishga tushirilganidan beri Global Findex ma'lumotlar bazasi turli mamlakatlarda moliyaviy inklyuziya, raqamli to'lovlar, jamg'arish va qarz olish xatti-harakatlari bo'yicha muhim tahliliy ma'lumotlarni taqdim etib kelmoqda. Ma'lumotlar bazasi raqamli moliyaviy xizmatlarning kengayishi hamda hisob (akkaunt) egaligida mavjud gender tafovutlari kabi asosiy tendensiyalarni yoritib beradi (20).

World Bank Global Findex so'rovnomasi quyidagi qismlardan iborat (21):

- moliyaviy kirish va raqamli asoslar (financial access and digital foundations);
- jamg'arma va qarz xulq-atvori (savings and borrowing behavior);
- raqamli moliya va kunlik to'lovlar (digital finance and everyday payments);
- pul o'tkazmalari: xalqaro va mahalliy (remittances: international and domestic);
- moliyaviy xizmatlarga to'siqlar (barriers to financial services).

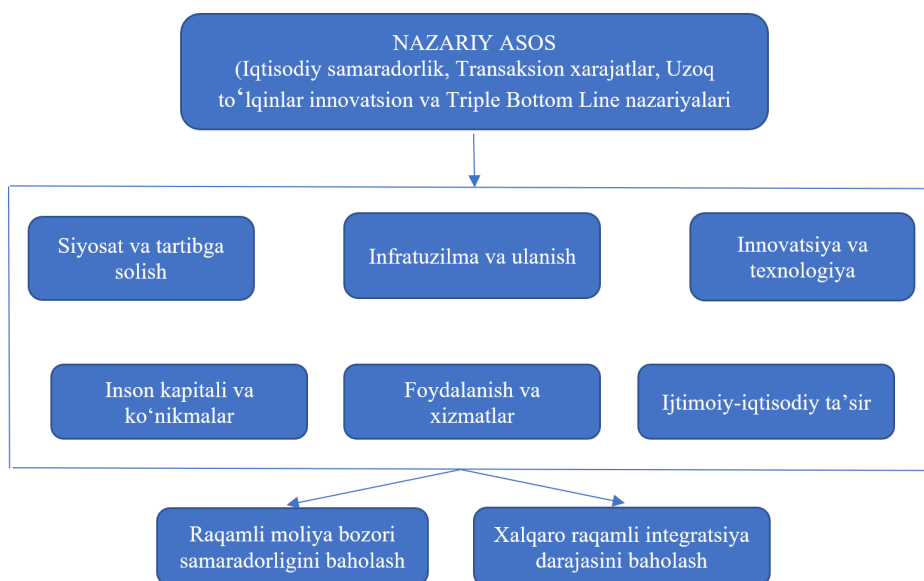
Global Findex 2025 ma'lumotlariga ko'ra O'zbekistondagi hisob egalari 60 % ni, raqamli to'lovni amalga oshirish yoki qabul qilish darajasi 50 % ni, rasmiy tarzda jamg'arma qilish darajasi 9 % ni, rasmiy tarzda qarz olish darajasi 12 % ni, mobil telefonga egalik darajasi 82 % ni va so'nggi 3 oy ichida internetdan foydalanganlik darajasi 74 % ni tashkil etgan (5-jadval).

5-jadval. Global Findex indeksidagi O'zbekiston Respublikasining moliyaviy hisob va mobil telefon egaligi hamda ulardan foydalanish boyicha 2025-yildagi natijalari

Hisob egalari	Raqamli to'lovni amalga oshirish yoki qabul qilish	Rasmiy tarzda jamg'arma qilish	Rasmiy tarzda qarz olish	Mobil telefonga egalik	So'nggi 3 oy ichida internetdan foydalanganlik
60	50	9	12	82	74

Manba: (22)

Yuqorida taqdim etilgan xalqaro indekslar yordamida O'zbekiston raqamli moliya bozori samaradorligini va O'zbekistonning xalqaro raqamli integratsiya darajasini baholashda iqtisodiy samaradorlik nazariyasining neoklassik yondashuvi, transaksion xarajatlar nazariyasi, uzoq to'lqinlarning innovatsion nazariyasi va Triple Bottom Line (3P: People, Planet, Profit) nazariyalari kontseptual asos sifatida tanlab olindi (1-rasm).

2-rasm. O'zbekiston raqamli moliya bozori samaradorligini va O'zbekistonning xalqaro raqamli integratsiya darajasini baholashning kontseptual asosi (conceptual framework)²

² Maqola muallifi tomonidan ishlab chiqilgan.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yuqorida keltirilgan xalqaro indeksni qo'llash natijasida mamlakatlarning raqamli raqobatbardoshlik o'sishi darajasi, mamlakatlarning axborot va kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi darajasi, raqamli texnologiyalarni aholi, hukumat va biznes tashkilotlari tomonidan qabul qilish darajasi, raqamli transformatsiya jarayonlari, kompyuter texnologiyalari rivojlanishi darajasi, mamlakatlarning yashil energiya, raqamli infratuzilma, elektron hukumat rivojlanishi, mamlakatlarning innovatsion faoliyati va mamlakatlardagi raqamli inklyuziv iqtisodiyotlar rivojlanishi baholanadi, aniqlanadi hamda natijalarga ko'ra tegishli qarorlar qabul qilinadi.

Shuningdek, raqamli moliyaviy xizmatlarni xalqaro usullar yordamida baholash natijasida mamlakatlarning raqamli infratuzilmaga kirish, raqamli moliyaviy xizmatlardan amaliy foydalanish, fintex ekotizimi, fintex kompaniyalari faoliyat samarasi, biznes yuritishdagi qulaylik, moliyaviy xizmat ko'rsatuvchi tashkilotlar va ularni mijozlari, moliyaviy inklyuziya, raqamli to'lovlar, pul jamg'arish va qarz olish xatti-harakatlari baholanadi. Bu kabi baholashlar natijasida raqamli moliyaviy xizmatlarning barqaror, xavfsiz va samarali rivojlanishi ta'minlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. Digital Economy and Society Index (DESI) 2020, <https://eufordigital.eu/library/digital-economy-and-society-index-desi-2020/>
2. The World's Most Tech-Ready Countries 2015. INSEAD Knowledge. April 15, 2015. Archived from the original on November 23, 2015. Retrieved November 25, 2015.
3. Global Information Technology Report 2015. World Economic Forum. 15 April 2015. Archived from the original on 20 October 2015. Retrieved 6 November 2015.
4. Digital Adoption Index, <https://www.worldbank.org/en/publication/wdr2016/Digital-Adoption-Index>
5. Global Connectivity Index, https://en.wikipedia.org/wiki/Global_Connectivity_Index
6. Global Connectivity Index, https://ictlogy.net/wiki/index.php?title=Global_Connectivity_Index
7. Global Digitalization Index 2024, <https://www.samenacouncil.org/initiatives/industryissues/gdi-2024-en.pdf>
8. Uzbekistan GDI 2024, <https://www.huawei.com/en/gdi/country-profile#UZ>
9. E-Government Development Index (EGDI), <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/About/Overview/-E-Government-Development-Index>
10. M.X.Fayziyeva, "Tijorat banklarida raqamli texnologiyalarni joriy etish samaradorligini baholash" mavzusidagi dissertatsiya avtoreferati, <https://library.ziyouet.uz/ru/book/139135>
11. Global Innovation Index, <https://www.wipo.int/en/web/global-innovation-index>
12. Global Innovation Index, https://en.wikipedia.org/wiki/Global_Innovation_Index
13. Uzbekistan ranking in the Global Innovation Index 2025, <https://www.wipo.int/gii-ranking/en/uzbekistan>
14. Purva Khera, Stephanie Y Ng, Sumiko Ogawa, and Ratna Sahay. "Digital Financial Inclusion in Emerging and Developing Economies: A New Index", IMF Working Papers 2021, 090 (2021), accessed October 6, 2025, <https://doi.org/10.5089/9781513574196.001>
15. The Global Fintech Index, <https://findexable.com/gfi-live/#:~:text=The%20Global%20Fintech%20Index.how%20fintech%20is%20evolving%20globally.>
16. Introducing the World's First Global Ranking of Fintech Ecosystems, https://about.crunchbase.com/blog/ranking-of-fintech-ecosystems/?utm_source=chatgpt.com
17. Financial Access Survey (FAS), <https://data.imf.org/en/datasets/IMF.STA:FAS>
18. Financial Access Survey (FAS), https://data360.worldbank.org/en/dataset/IMF_FAS
19. Financial Access Survey (FAS): the IMF's financial inclusion data, <https://www.bis.org/ifc/publ/ifcb47n.pdf>
20. About the Global Findex 2025, <https://www.worldbank.org/en/publication/globalfindex>
21. Global Findex 2025 – Uzbekistan at a Glance, https://gfrid.org/wp-content/uploads/2025/08/Global_Findex_2025_Uzbekistan_English.pdf
22. The Global Findex Database 2025, Connectivity and Financial Inclusion in the Digital Economy, [file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/9781464822049%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/9781464822049%20(2).pdf)

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 9

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
